

Hveragerðisbær
Breiðumörk 20
810 Hveragerði

Garðabær, 20. mars 2024
Málsnúmer: 202402-0044
SS

Efni: Umsögn um skipulags- og matslýsingu fyrir nýtt aðalskipulag Hveragerðisbæjar.

Vísað er í tölvubréf frá skipulagsfulltrúa Hveragerðisbæjar dags. 14. febrúar 2024 í gegnum Skipulagsgátt, þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um skipulagslýsingu fyrir nýtt Aðalskipulag Hveragerðisbæjar 2025-2037.

Náttúrufræðistofnun hefur kynnt sér skipulagslýsinguna og telur, með hliðsjón af hlutverki stofnunarinnar, að í henni komi fram það helst sem þarf að fjalla um í vinnu við endurskoðun aðalskipulagsins. Stofnunin vill á þessu stigi koma eftirfarandi ábendingum á framfæri:

Stefnumótun um verndun náttúru og sjálfbæra auðlindanýtingu sem hefur áhrif á landnotkun af ýmsum toga er mikilvægur þáttur við undirbúning aðalskipulags. Verðugt tilefni er fyrir sveitarfélagið að móta sér stefnu um verndun og endurheimt líffræðilegrar fjölbreytni og innleiða í áherslur aðalskipulagsins eins og við á enda sveitarfélög með mikilvægt hlutverk (ekki síst með skipulagsskyldu sinni) við að vinna gegn hnignun líffræðilegrar fjölbreytni sem er ein stærsta umhverfisvá samtímans samhliða og í nánú sambandi við áhrif loftslagsbreytinga. Í drögum að nýrri landsskipulagsstefnu sem nú er í meðferð Alþingis er lögð mikil áhersla á líffræðilega fjölbreytni.

Almennt vill Náttúrufræðistofnun benda á að í lögum um náttúruvernd nr. 60/2013 er að finna ýmis ákvæði sem eru leiðbeinandi um hvernig ber að nálgast vernd náttúruminja (s.s. lífríkis, jarðminja og landslags). Náttúrufræðistofnun leggur áherslu á að í allri matsvinnu/skipulagsvinnu sé skoðað hvernig framkvæmdir/skipulag samræmast almennum markmiðum laganna sem koma fram í 1., 2. og 3. gr. þeirra, 1. gr. (Markmið laganna), 2. gr. (Verndarmarkmið fyrir vistgerðir, vistkerfi og tegundir) og 3. gr. (Verndarmarkmið fyrir jarðminjar, vatnasvæði, landslag og víðerni). Einnig þarf að skoða einstakar greinar sem geta átt við. Hér má t.d. nefna greinar 6. til 12. um meginreglur hvað varðar náttúru- og umhverfisvernd, 14. gr. um hlutverk náttúruverndarnefnda, kafla IV um almannarétt, útivist og umgengni, kafla IX um friðun vistkerfa, vistgerða og tegunda, 61. gr. um sérstaka vernd vistkerfa, jarðminja o.fl., 63. grein um framandi lífverur og svo auðvitað kafla XII um skipulagsgerð, framkvæmdir og fleira, greinar 68. til 73., þar sem komið er inn á gerð skipulagsáætlana, hönnun mannvirkja og ræktun. Við gerð skipulagsáætlana er mikilvægt að skoða áhrif skipulagsins eða hugsanlegra framkvæmda m.t.t. allra framangreindra lagagreina sem ýmist geta átt við eða ekki.

Eins og fram kemur í greinargerð skipulags- og matslýsingar er svæði á C-hluta náttúruminjaskrár að hluta innan marka Hveragerðisbæjar, en það er Varmá og Ölfusforir. Varmá er sérstakt straumvatn vegna mikilla jarðhitaáhrifa og með umtalsvert verndargildi ekki

síst vegna vísindalegs mikilvægis. Mikilvægt er að verndun Varmár sé tryggð í stefnu og framkvæmd aðalskipulagsins. Þar þarf m.a. að huga að vatnsgæðum og að uppfylla markmið laga um stjórn vatnamála nr. 36/2011. Fráveitumál eru þar lykilþáttur og meta þarf áhrif þéttingar byggðar í því samhengi. Einnig þarf að huga að ákvæðum laga um náttúruvernd nr. 60/2013 er varða markmið um verndun Varmár og umhverfis hennar t.d. ákvæði um vernd bakkagróðurs.

Tryggja þarf verndun jarðhitamyndana innan sveitarfélagsins en hverir og heitar uppsprettur sem þeim tengjast sem og virk ummyndun og útfellingar, fellur undir ákvæði 61. greinar náttúruverndarlaga, um sérstaka vernd. Æskilegt væri að gera ítarlegri úttekt á verndargildi og verndarstöðu jarðhitasvæða í sveitarfélaginu.

Í sveitarfélaginu eru nokkrir fundarstaðir sjaldgæfra plöntutegunda sem eru friðaðar skv. auglýsingu nr. 1385/2021 og/eða eru á valista. Við skipulagsáform við og í næsta nágrenni við fundarstaðina þarf að tryggja verndun þessara tegunda en allt eru það tegundir sem vaxa við jarðhita. Náttúrufræðistofnun er tilbúin til frekari ráðgjafar um þetta atriði.

Náttúrufræðistofnun leggur áherslu á að allar ákvarðanir í mats- eða skipulagsvinnu byggji á sem bestum þekkingargrunni hvað varðar náttúrufar og að alltaf sé leitað leiða til að koma í veg fyrir neikvæð áhrif á náttúruna. Náttúrufræðistofnun áskilur sér rétt til að koma að frekari athugasemdum á síðari stigum málsins og er tilbúin til frekari ráðgjafar um einstök efnisatriði ef óskað er eftir því eins og fram hefur komið í umsögninni.

Virðingarfyllst,

Snorri Sigurðsson
Sviðsstjóri náttúruverndarsviðs

